

TÄNA LEHES

Volikogu istungilt

Jõulutoetused

Sinilinnud käisid sügislaagris

Meeldiv õhtu

Jõulutervitus kirjanik Kati Murutarilt

Haldjad ja inglid on õed ja vennad

Vanaemad ja vanaisad lasteaias

Novembrikuist tuult ja vihma trotsides

Tutvusime iidse diagnoosimeetodiga

Rohelise Energia teabepäev Tartus

Alam-Pedja – Puhja valla naaber

Mis juhtus Võrtsjärve

konstaablipiirkonnas

Tähelepanu, ohtlik harrastus!

Politsei kutsub ebaseaduslikke relvi
registreerima

Avatud on sõidukite varuosade portaal

Parimad õppimistingimused varsti
olemas

Uus koolitervisesüsteem panustab laste
tervisehädade ennetamisse

Võitlus laste vaesuse vastu

26. november – kodanikupäev

8. detsember – meediapäev

PRIA alustas külade arendamise
toetustaotluste vastuvõttu

Meetme 1.1. taotlusvoor avanes 6.
detsembril

Eesti Maaomavalitsuste Liit eile, täna,
homme

Jõulude eel

Õnnitleme

11. detsembril jõululaat

Taas ootab Päkapikumaa

18. detsembril jõuluball

Jõuluõhtu jumalateenistus 24.
detsembril

Jõulupeod Uula Huvikeskuses

Nääripidu Ulila Keskuses

Seltsimajas avatud mängude tuba

Seltsimaja annab teada

Tanklaudised

Talvevalgus. Foto Urmas Soots

Jõulutervitus

Vahur Jaakma, vallavanem

Lugupeetud vallarahvas! Lõppev 2004 aasta loeb oma viimaseid päevi ja siinkohal on sobiv hetk läkitada vallavalitsuse poolt teile kõige paremad soovid saabuvaks jõuluajaks! Arvan, et vallavalitsuse ja meie kodanikkonna vaheline koostöö mööduval aastal oli viljakas ja edasiviiv. Valla igapäevategemistes on teie ettepanekud ja kriitika alati oodatud, sest ainult sellise suhtumisega saame jõudsalt edasi liikuda. Volikogu ja valitsuse igapäevahool on meie elukeskkonna ja elukvaliteedi pidev parandamine ning meie jõupingutuste teravik on suunatud sellele, et Puhja vallas oleks hea ja järjest parem elada. Siinkohal tahan tunnustada valla asutuste juhte ja töötajaid asjaliku koostöö eest 2004 aastal. Tõhus meeskonnatöö oskus on meie valla asutuste inimeste parim iseloomustaja. Suur tänu ja jõudu edaspidiseks! Parimad soovid ka meie koostööpartneritele ettevõtlusvaldkonnast. Siiras tänu aktiivsetele inimestel mittetulundusühingutest. Teie tegutsemislust aitab palju kaasa valla elu sisukamaks muutmisele. Täna ka kolleege vallamajast sisuka ja professionaalse töö eest.

Auväärsed vallakodanikud! Vallavalitsuse poolt soovime teile jõudu, tervist ja meelekindlust meie rahutul ajal! Rahulikku jõuluaga! Head vana aasta lõppu!

Volikogu istungilt

Viive Paltseri, vallasekretär

Volikogu istungil esitas informatsiooni Lõuna Politseiprefektuuri Võrtsjärve piirkonna vanemkonstaabel Alik Säde politseitegevuse kohta oma tööpiirkonnas. Võrtsjärve piirkonda kuuluvad Puhja, Rannu ja Konguta valla territooriumid. Oma ettekandes ta märgib, et prioriteetideks 2005.aastal on seatud võitlus narkokuritegevuse, perevägivalla ja alaealiste kuritegevuse vastu. Võrreldes eelmise aastaga on Puhja valla piirkonnas 2004.aastal alaealiste kuritegevus kokkuvõttes vähenenud, tõusnud on aga varavastaste kuritegude arv. Üldiselt hindab ta Puhjas praegust olukorda heaks. Koostöö vallavalitsuse ja valla sotsiaalnõunikuga on olnud hea ning ta soovib edasiseks jätkuvalt head koostööd. Valla elanikelt soovib ta rohkem aktiivset osavõttu informatsiooni andmisel kuritegude avastamiseks ja ennetamiseks. Soovitab ka anonüümsuse tagamiseks senisest enam kasutada vihjetelefone.

Maaga seonduvatest küsimustest olid seekord arutusel maamaksumäära kinnitamine 2005.aastaks ja maksusoodustuse andmise korra kehtestamine. Volikogu otsustas jätta maamaksumäära muutmata. 2005.aastal kehtivad järgmised määrad: hoonetealusel maal, metsamaal ja muul maal 1,2 % maa maksustamishinnast aastas; põllumajandussaaduste tootmiseks kasutusel oleval haritaval maal ja looduslikul rohumaal 0,7 % maa maksustamishinnast aastas. Maamaksuvabastuse andmise korras kehtestati järgmised reeglid: maamaksuvabastust antakse Puhja valla haldusterritooriumil kuni 1 ha ulatuses elamumaa omandiõigust omavatele riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel pensionisaajatele ja okupatsioonirežiimide poolt represseeritutele ning represseeritutega võrdsustatud isikutele. Seda juhul kui nad ei saa sellelt maalt üüri- ega renditulu. Soodustuse saamiseks tuleb esmakordsel taotlejal vallavalitsusele esitada avaldus igal aastal hiljemalt 15.jaanuariks.

Volikogu kinnitas ka vallateede nimekirja, mis on aluseks riiklikusse teederegistrisse kandmisel ja registri koostamisel. Kinnitatud vallateede nimekirjaga on võimalik tutvuda valla kodulehel (aadress <http://www.puhja.ee/>), valla kantseleis või valla majandusnõuniku juures. Vallateede nimekirja korrigeeritakse ja täiendatakse pidevalt vastavalt vajadusele.

Volikogu pädevusse kuulub kooskõlastuse andmine naabervaldade koostatavatele üldplaneeringutele. Seekord anti kooskõlastus Tähtvere valla üldplaneeringu projektile. Samas jättis volikogu kooskõlastamata Tartumaa maakonnaplaneeringu teemaplaneeringu projekti, tehes ettepaneku Tartu Maavalitsusele kanda Puhja valla Reku piirkond roheline võrgustiku alasse. Enne kooskõlastuse andmise otsustamist oodatakse maavalitsuse seisukohta vallapoolsele ettepanekule.

Traditsiooniliselt õnnitles volikogu esimees Heiki Rokka istungi päevakorrapunktide arutelu lõppedes volikogu novembrikuu sünnipäevalapsi. Õnnitleti volikogu noorimat liiget Puhja lasteaiataju Karita Kirbitsat tema pisikesel juubelil (35) ja Urmas Lutsu ning Margus Seppa.

Jõulutoetused

Milvi Sepp, sotsiaalnõunik

Kooskõlas Puhja Vallavolikogu määrusega nr 51, 11.05.2000. a. kinnitatud toetuste andmise ja maksmise korra alusel on Puhja vallas jõulutoetuse a` 100.- krooni saamise õigus Puhja valla elanike registrisse kantud järgmistel isikutel:

vanuritel alates 70-ndast eluaastast;

sügava puudega inimestel;

puuetega lastel;

Puhja vallast pärit lastekodude kasvandikel ja hooldusperede lastel (hooldusleping sõlmitud Puhja Vallavalitsusega).

Jõuludeks maiustuspakkide saamise õigus on Puhja valla elanike registrisse kantud kuni 14- aastastel lastel.

Puhja Vallavalitsus maksab jõulutoetust:

- Uula Huvikeskuses 15.dets. kell 13.00 – 14.00
- Ulila Keskuses 15.dets. kell 14.00 – 15.00
- Puhja Vallavalitsuse kassast alates 16.detsembrist k.a. kell 8.00 – 16.00

Puhja valla jõuluvana jagab lastele maiustuspakke:

- Uula Huvikeskuse jõulupeol 21.dets. kell 19.00
- Ulila Keskuses 15.dets. kell 14.00 – 15.00
- Puhja seltsimajas 23.dets. kell 10.00 – 14.00
kell 18.00 – 19.00
- Puhja mudilaste jõulupeol 23.dets. kell 16.00
- Puhja vallamajas alates 27.detsembrist k.a.

Sinilinnud käisid sügislaagris

Katrin Hommik, "Sinilinnu" juhendaja

Kõik algas sellest, et Puhja Seltsimaja "Sinilinnu" tantsijad otsustasid väikese väljasõidu korraldada. Ja kuhu mujale, kui ikka Viljandisse, Jakobsoni Gümnaasiumisse sügislaagrisse.

Laager algas väga tõsiselt. Nii noorem kui vanem grupp tegid tõsise treeningtundi. Edasi läks asi vesiseks. Jakobsoni Gümnaasiumi basseini on meie tantsijatele alati ihaldusobjektiks olnud ja seekord nautisime basseiniõnneid lausa kolmel korral. Õhtul – nagu laagrites ikka – oli palju nalja ja naeru ja igaks juhuks ei pannud me tähele, mis kell öörahu saabus...

Järgmisel päeval õppisime klassikalist balletti päris kutselise baleriini Teele Ude tunnis. Peale seda olid lihased küll valusad, aga vaimustus toredast ja huvitavast tunnist seda suurem.

Veel väike basseiniõnne ja oligi aeg koju sõita. Olgu lõpetuseks veel ära toodud mõned laagriliste mõtted.

"Mulle meeldis ujumine, see, et saime kaua üleval olla ja baleriin" (Laura)

"Seal sai palju nalja, öösel olime kaua üleval ja rääkisime anekdoote" (Kadi)

"Mulle meeldis baleriin ja basseini ja kõik oli lahe" (Daina)

Meeldiv õhtu

Silvia Kanarik ja Reeda Tammepõld, kirjandusõhtul osalejad

Raamatukogu päevade raames, 9. novembril, toimus Uula Huvikeskuses koduses õhkkonnas igati tore üritus – kohtumine kirjanik Kati Murutariga. Kohtumisõhtu korraldajateks olid Elga ja Airi. Nende poolt oli ka organiseeritud mitmekesine kohvilaud. Osavõtjaid oli Uulast, Ulilast ja isegi üksikuid Puhjast. Tänu vallavalitsuse abile sõidutas valla

buss kaugemal elavad inimesed kohale.

Kirjanik rääkis huvitavalt ja kaasaharvalt oma raamatute tegelaskujude sünnist. Vestluse käigus selgus kirjaniku suur armastus loomade vastu. Eriti meeldivad talle hobused ja koerad. Oma koerast ja hobustest rääkis ta erilise emotsionaalsusega.

Huvi pakkus meile eriti tema seiklusrikas elu džunglis. Kuna kirjanik on loomult looduslähedane, maaeluga igati kursis olev inimene, sai ta sealse eluga

Vestlusringis. Fotod Airi Mahla

Jõulutervitus Haldjad ja inglid on õed ja vennad

Kati Murutar, kirjanik Rannu vallast

Eestlased on ilusad, head ja arukad inimesed.

Me ei tiku ühegi teise rahvaga sõtta sellepärast, et neil on midagi meist rohkem – maad ja varasid näiteks – ega ammugi mitte sellepärast, et Jumalat nimetatakse, tunnetatakse ja teenitakse Maa erinevais paigus erinevalt. Nii, nagu suunab Looja loodu ehk loodus ning selle pinnalt võrsunud kultuur ning inimeseks olemise põhja- või lõuna-, lääne- või idamaine tarkus.

Meie ju teame, et Allah tähendab meiekeeli Jumal. Ja Kõigevägevam on üks. Meid on ta aidanud üle ja välja kasvada moslemite (praegu veel) algelisest sõjakusest, usust, mille juures on lootust ja armastust väga raske ära tunda. Nemad seal lihtsalt ei tea veel, et Jumal on üks. Sellepärast nad kaklevad ja tapavad.

Uuesti sündides on ehk nemadki aru-

kamad. Ja siis on juba mõtet kõikjale üle Maa rajada sellised pühakojad, nagu praegu on Haifas – ja kusagil vist veel – kus kõik usundid on võrdsetena ühinenud.

Praegu veel on nii, nagu jutustas Rõngu koguduse noor õpetaja Valdo Lust, kes teenis aasta aega Inglismaa eestlasi: keset Albioni saart, Leicesteri kandis, et suur osa kristlaste ehitatud kirikuid on mošeedeks ümber ehitatud. Meil õnnestub see faas ehk vahele jätta ning sujuvalt ja loomulikult jõuda kõikide usundite ühiste pühakodadeni.

Kristlane loodab, et vaimupimeda usuhulluse nimel hukuvad inimesed sünnivad arukamate ja arenenumatena uuesti? Räägib siis reinkarnatsioonist – ja mitte viimsest kohtupäevast ega ülestõusmisest või? Räägib jah! Mõlemast, kusjuures. Üks ei välista teist. Arvan, et iga inimeseks-sündimisega üha paremaks muutumise järel tulebki ülestõusmine. See tähendab, et inimene ei pea enam ke-

Kirjanik Kati Murutar

kergemini hakkama. Džungli elust lubas kirjanik peatselt lugemislauale muljeterohke raamatu.

Kuulajana ja kõrvaltvaatajana paneb mõtlema ja imetlema kuidas jõuab üks naisterahvast inimene pere kõrvalt üliaktiivselt elada.

Kõik õhtust osavõtjad tänavad sõbralikku ja avalit hingege kirjanik Kati Murutari sisuka ja muljeterohke õhtu eest.

hastuma Maa peale piinlema ja kannatuses puhastuma.

Usundilugu, rahvapärismus ja muinasjutud on minu meelest kõige tõelisemad-usutavamad tekstid üldse. Nii ongi, nagu legendides-muistendites jutustatakse! Neis kirjeldatavad seosed on seejuures kõigil rahvastel sarnased.

Sellepärast pole mõtet ka kolme partei poliitikat ajada klaarides küsimust, kes on päkapikud, haldjad ja inglid. Loomulikult on nad õed ja vennad. Arvukas ühine perekond, kelle hulgas on armsalt asjalik tööjaotus. Kuidas muidu võiks hingede-aeg nii sujuvalt advendiks kulgeda. Haldjaist, kes on kogu aeg nangunii meie ligi, tõmbavad osad – näiteks kõige nooremad ja tillemad – advendiajaks, inglite abiks olles päkapikumütsid pähe ja muutuvad nähtavateks.

Järgneb lk. 4

Algus lk. 3

Sügistalvel on ju vaja haldjate alalist ligiolekut meeles hoida – siis on helgem kevadet oodata ja üksteisele nii mõttes kui postiga häid mõtteid ja soove saata.

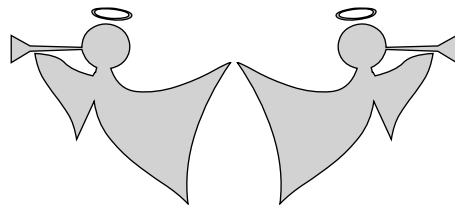
Eks sellepärast lepitigi nii kokku, et Jeesuse sünnipäev on talvisel pööripäeval. Põhjamaa kultuuriruumis sobivaimal ajal. Aasta pimedaimal päeval. Siis ju ei saa teisi, kui et peab valgemaks minema.

Valgemaks mineku alustuseks võiks näiteks suurem olla oma trotsist postkaardi, -margi ja ümbriku hindade vastu. Kujutagem näiteks ette, kui paljud head ja ilusad eestlased ja nende pered selle hinna eest söönuks saavad. Enamasti napilt, mis

parata. Kunstnik ja värvikeetja. Kirjastaja ja trükitööline. Leheputkamüüja ja postiljon. Isegi paberipuude langetaja lastele ja bensiinijaama töötaja noorele titeootel naisele võime jõulukaarte saates häid soove saata – sest nendegi töötasu pisku peitub kaartide-kuvääride hinnas. Oleme osalised nii paljude mõnusate inimeste piparkookide ja pühadeküünalde ostujõus.

Heasoovikaarte vedavad lennukid, laevad ja iga küla oma postikanad joonistavad ümber Maa sooje heatahtlikke jooni, millest põimub ümber maakera kaitsev võrgustik. Loodetavasti nii tihe, et see kaitseb Maad inimeste halvema poole eest. Et meie planeet jaksaks kesta seni, kuni kogu inimkond on arenenud

tõdemuseni, et Jumal on üks. Olgu pea-
legi ühes keeles lihtsam öelda tema kohta Allah, teises Taara. Selle äratundmiseni jõudmist kõigile, kõigile, kõigile siinilmas soovingi.

Vanaemad ja vanaisad lasteaias

Kärt Rüütle, lasteaiapäetaja

Reedel, 19.novembri õhtul, oli laste-
aed siginat-saginat täis nagu sipelgapesa. Seljas rahvariided, sidusid lapsed õpetaja abiga pastlapaelu, mässisid võõsid, kinnitasid sõlgi. Peagi olid kõik saaliminekuku kenasti reas, õpetajatelgi peas tuttuued tanud ja ees vastsed põlled. Veel natuke ärevat ootamist, et kõik vanaemad ja vanaisad kohale jõuaks!

Armas lehelugeja vist juba taipas, et jutt tuleb lasteaiaväe rühma Memme-taadi peost, mis on meie majas juba pikaajaliseks traditsiooniks saanud. Pastlad kriuksusid ning poiste tuliute vestide ja põlvpükste vasksed nõõbid särasid, kui lapsed hoogsalt galoppsammuga esimest tantsu alustasid. Kõik lapsed oskasid end julgelt tutvustada ja esitasid memmedele-taatidele lasteaiaväe laulu *Pääsusilm*. Kuna meie lasteaiaväe peaesmärke on rahvapärandi väärtustamine, siis oli kogu edasine peokava kokku seatud meie vaarema-de-isade lauludest ja tantsudest.

Laula, laula latsekene, latsel kerge keelekene! Kergel keelel kõlasidki vanad toredad rahvalaulud *Kui mina hakkam laulemaie, Veli kulla vellekene, Poisid ritta, Lapsed tuppa* ja teised. Laulumängudes sai käia läbi siidi ja niidiga parandatud värava, püüda Midrilindu ning rikkast mehest sai vaene mees ja vastupidi, peaeagu nagu päris eluski. Vahva oli tantsida kõige ilusamat Tinnatantsu ja mõistatusi ka lauldes-tantsides lahendada. Teravilja-

Pidu juhtisid Kärt Rüütle, Lea Lobrev ja Galina Määrsepp. Foto Karita Kirbits

de mõistatusi ei arvanud isegi vanaemad-vanaisad ära! Sõnamängud *Too vett!* ja *Kell I* olid Mariol, Karlisel ja Henril nii hästi peas, et raske oli lõpetada. Südamlik laul vanaemast tõi nii mõnelegi memmele pisara silmanurka.

Peokava lõpus said külalised ja lapsed koos sik-sakilist ussitantsu tantsida.

Õhtu jätkus rühmas emade kaetud teelaua taga, kus lapsed said üle anda omavalmistatud kingitused – klaasivärvidega maalitud kuivainepurgid ja sügislilledest meisterdatud pildid. Vanaemad ja vanaisad said uudistada rühmaruumi, tutvuda laste tööde-tegemistega, vaadata

fotoalbumeid ja uurida perepuid, mille iga laps oli koos vanematega joonistanud või kleepinud.

Lasteaiaväe avatuseks oli avatud ka memme-taadi käsitöönaitus praeguste lasteaiaväe vanavanemate näputöödest. Aitäh kõigile abilistele, kes pidu aitasid korraldada. Suurimad tänud meie maja Ingridile, kelle õmblustööna on valminud rahvariided ka poistele! Rahvariide valmistamiseks saime rahalist toetust Eesti Kultuurkapitali Tartumaa ekspertgrupilt ja Puhja Vallavalitsuselt. Tänud ka neile!

Novembrikuist tuult ja vihma trotsides...

Liilia-Ellen Kolk, reisihuviline

See oli 15. novembri varahommik, kui Puhja 17 reisihuvilist liitusid Tartu linnas Slaavi Gümnaasiumi meediaklassi noortega ja suur uhke autobuss hakkas Tallinna poole veerema. Me sulasime kohe alguses üheks pereks ja keelelisi probleeme meil ei olnud, sest gümnasistid valdasid hästi eesti keelt. Tallinnas ootas meid Piritas uues kloostris nunnade hea sõber, särasilmne Lagle Parek. Saime teada palju nunnade elust ja sellestki, kuidas nunnaks saadakse ning milline tulevik neid ees ootab. Nunnade töökust oli kõikjal märgata – valgus, lummav puhtus. Kuna oli juba novembri keskpaik, siis kloostrit ümbritsevatest tiikidest oli kahjuks vesi välja lastud.

Seejärel siirdusime Kadrioru lossi, kus resideerib meie vabariigi president.. Kuna meid oli palju, jagati grupp pooleks ning tunniste vahedega lasti meid lossi sisse. Sissepääsuks läbisime kontrolli. Meie külastäigu ajal lossil riigilipp ei lehvunud, sest president oli Eesti Vabariigist väljas..

Lossis on säilitatud Eesti Vabariigi esimene presidenti Konstantin Pätsi aegset mööblit ja muudki interjööri kuuluvat. Aeg-ajalt vahetatakse siiski lossi seintel olevaid maale. Kadrioru loss jättis vapustava elamuse, mille kirjeldamiseks ei olegi sobivaid sõnu. Soovitan kõigil seda lihtsalt ise külastada.

Aeg sundis meid tagant. Ees ootas televisioonimajas populaarse saate "Tähed muusikas" salvestus, kuhu olime kutsutud publikuks. Esmalt virgutasime end kohviga ja seejärel harjutasime plaksutamist ning tegime tsipake virgutusvõimlemist. Publikut oli seekord meeletult palju – meie grupp, Elva Kammerkoor, Albu lauljad ja teised huvilised. Probleeme oli publiku istuma paigutamisega. Vaevalt, et meie, puhjakad eriti nähtavale jäime.

Lauljaid oli seekord palju – neli noortema koos oma pisikeste sülepõnnidega + päkapikud, lustlik publik, vallatu saatejuht Mart Sander ja klaverivirtuosoid. Vaadake meid "Tähed muusikas" jõulusaates!

Kuid päev polnud veel lõppenud, kuigi väljas kippus hämaruma. Meil jätkus ekskursioon mööda televisioonimaja salasoppe. Siit jäid eriti meelde Valdo Pandi tubamuuseum ja nukumuuseum. Valdo Pandi toast kingiti meie Valli Kuslapile raamat. sest Valdo oli olnud sõjapäevil tema naaber Karijärves.

Nukumuuseumi toas teretasid meid Telepoiss, esimene ehtne Buratino, suur sünnipäevator, mida oleks võinud kaasa laenata, ja kaks toatäit võrratuid laste telesaadete kangelasi läbi aegade

Kuna olime näljast nõrkemas, sest kodust kaasa võetud toidupaluke oli otsas, ja polnud veel ka kodustele külakosti, siis käisime ka Ülemistel asuvas uues RIMI ostukeskuses.

Läbi suure vihma, tugeva tuule ja piimeduse jõudsimel hilisõhtul õnnelikena ja märgadena koju. Me ei hooli sellest, et hiljem oli mõnel nina nohune või häälkähe.

Üritus õnnestus igati ja selle eest suur tänu meie reisi organiseerijatele!

Tutvustame iidse diagnoosimeetodiga

Katre Pruusapuu

Ühel novembrikuu laupäeval olid maanaisel ja nende pereliikmetel külas doktor Maret Vadi, kes tegeleb iirisdiagnostikaga ja assistent Eha Koger, kes tegeleb lisaks ka loodusravimitega.

Iirisdiagnostika on iidne diagnoosimeetod, mis võimaldab inimese silmaäärse uurimise abil anda ülevaate organismi tugevusest ja nõrkusest.

Diplomeeritud arst tegeles iga patsiendiga 30 minutit, uurides spetsiaalse aparaadiga koradamööda mõlemat silma. Assistent, ka vastava väljaõppega, pani arsti ütlused kirja. Nii sai igaüks endaga kaasa ülevaate oma organismist koos soovitusetega edaspidiseks.

Protseduur ei olnud ei valus ega ebameeldiv.

Arvamused ja hinnangud sellisele diagnostikale sõltuvad igast konkreetsest inimesest. Kindlasti peab aga iga seansile tulnud patsient olema valmis sellise tervikliku ülevaate saamiseks.

Minu kogemus oli positiivne ja julgen soovitada teistelegi.

Rohelise Energia teabepäev Tartus

Renno Reitsnik ja Raivo Toompalu, Puhja Gümnaasiumi õpilased

Puhja Gümnaasiumi õpilased Renno Reitsnik, Raivo Toompalu ning õpetajad Mariann Karja ja Kerli Mikk käisid osa saamas Rohelise Energia teabepäevast.

Roheline Energia on Eesti Energia poolt turustatava loodussäästlikult toodetud elektrienergia tootenimetus. Rohelise Energia osalussüsteemiga liitumisel väärtustatakse seda vähest osa elektrist, mis on saadud taastuvatest energiaallikatest – kas siis vee- või tuuleenergiast.

18. novembril toimus Tartus juba teist aastat järjest Rohelise Energia teemaline seminar, mille käigus jagati ka sertifikaate firmadele ja eraettevõtjatele Rohelise Energia kasutamise eest. Kogu seminari põhirõhk oli asetatud Rohelise Energia tootmisele. Tutvustati „rohelise“ elektrienergia tootmisviise: päikesepatareid, kasvuhoo-neefekti kasutamine (kuumenenud

õhk paneb turbiinid liikuma), hüdrojaamad, tuulegeneraatorid. Räägiti veel ka põlevkivist ja selle varudest, tutvustati põlevkivikaevandustes toimuvat ja mainiti, et põlevkivi on meil veel 50 aastaks, kui senine kaevandamine jätkub sama intensiivselt. Veel oli juttu Anne katlamaja suitsugaaside suitsukollektorist, mis vähendab keskkonna saastamist ja alandab suitsugaaside temperatuuri. Lõpuettekanne tutvustas energiateemaga seotud vaatamisväärsusi ja matkaradasid üle terve Eestimaa. Kõik ettekanded olid koostatud arvutiesitlustena. Loengute vaheaegadel sai igaüks tutvuda Sadamateatri fuajees väljapanekuga ja väga huvitavate stendidega. Veel sai igaüks oma kõhtu täita Pere Leiva küllusliku tootevalikuga. Uut ja huvitavat oli välja pandud ka mahetootmise vallas.

Kokkuvõtteks arvame, et tegu oli igati asjaliku ja hariva seminariga. Kogu informatsioon sellest üritusest on üleval veebileheküljel:

www.roheline.energia.ee

Alam-Pedja – Puhja valla naaber

Robert Oetjen, LKÜ Kotkas juhataja; robert@kotkas.ee; 503 9996

Elu looduskaitsealal.

Elu on praegu metsade, rabade ja jõgede keskel asuval Alam-Pedja looduskaitsealal vaikne. Paljud elukad ja läbi rändavad külalised on talveks lahkunud, osa metsaelanikest on praeguseks sügavasse talveunne langenud, teised toimetavad, nagu nad on aegade algusest seda teinud. On sobiv hetk vaadata tagasi mõningatele tegudele, mis suvel-sügisel kaitsealal toimunud ning vaadata ka lähitulevikku.

Märkimisväärne on kindlasti see, et suurem osa suvest-sügisest on Alam-Pedjal olnud eriti veerohke ning nii suurt üleujutust sel aastaajal pole Ihamakingu talu peremees, kalur Kaarel Pensa, näinud 1989. aastast. Kui laiad luhad Emajõe ääres on niivõrd vett täis, samuti kõik sood ja metsakraavid Pedja ja Emajõe vahelisel alal, tekib küsimus, mis juhtuks kui neid hiiglaslikke looduslikke veehoidlaid ei oleks või nad ei töötaks. Kuidas sellisel veerohkel aastal elaks näiteks Tartu linn? Ma olen veendunud, et kui me kaitseme Alam-Pedja ulatuslikke soid, metsi ja jõgede süsteeme, me kaitseme tegelikult palju enamat – ka elukeskkonda linnas parkümmend kilomeetrit allavoolu.

Looduskaitseala hooldustööd.

Looduskaitseühing Kotkas on sel, nagu ka kolmel eelmisel aastal, ette võtnud ulatuslikud luhaalade hooldustööd Emajõe ja Pedja luhtadel, et taastada elurikast elupaika, kus aastasadu on olnud luhaniidud. Need paigad on peatuspaigad paljudele rändlindudele, pesitsusala haruldastele linnuliikidele ja toitumisalad nt kogu maailmas haruldasele, aga meil üsna hästi ennast tundvale suur-konnakotkale. Lisaks on ulatuslikud hooldatud luhad ideaalseks kudemispaigaks miljonitele kaladele, kes tulevad just Alam-Pedja vetele Peipsilt ja Võrtsjärvelt.

Aga sel hooajal ei läinud meie kavad tänu väga kõrgele vee seisule täide, sest mingi tehnikaga pole võimalik luha taastamisega niitmistööd teha, kui luhad on vee all. Siiski õnnestus niita Pedja luhaniite umbes 260 hektaril ja Emajõe luhal Kärevere ja Ihamakingu piirkonnas umbes 300 hektaril. Emajõe põhjapoolisel luhal tõusis aga vesi niitmise ajal nii kiiresti, et vara hommikul tööle läinud traktorid ei saanud hilisõhtul enam koos niidukitega üle Karisto oja ning pidime need jätma teisele poole oja, et kuivemal ajal järele minna. Euroopa Regionaalarengu Fondi projekti abiga loodame täiendada tehnilisi võimalusi ning hakata heina niitma ja ka ära vedama nendelt aladelt, kus endistel luhaniitudel on võsa taandunud ja heinamaakooslus taastatud. See muidugi eeldab, et see luhahein leiaks tarbijat.

Edendame loodusharidust.

Loodushariduslik tegevus kaitsealal on väga oluline loodusõbralike suhtumis- ja käitumisharjumuste kujundamisel. Loodusõpperadade kõrval Selli-Sillaotsal ja Kirnal on arenemas Palupõhja Looduskool, mis saab olema praktilise ja kogemusliku loodusõppe kohaks koolinoortele, tudengitele ja loodushuvilistele. Tagasihoidlikult on juba käivitatud programmiline tegevus laagrite ja õppekursuste näol, mis on saanud juba populaarseteks traditsioonideks. Praegu on Emajõe ääres olev Palupõhja kooli maja saamas uued põrandad ja ahjud. Igal juhul loodame

jälle Palupõhjas näha Puhja lapsi oma loodushuvi süvendamas.

Tulemas on uus looduskaitseala kaitse-eeskiri.

Juba mitu aastat on arutletud Alam-Pedja looduskaitseala kaitse-eeskirja muudatuste üle. Detsembri keskel jõuab uue kaitse-eeskirja eelnõu koos kaardiga valdadesse ja maakonna keskkonnateenistusse. Avalikustamisperiood kestab umbes kuu aega ning selle aja jooksul on eelnõu kohta võimalik ettepanekuid ja vastuväiteid esitada. Keskkonnateenistus korraldab Tartus kaitse-eeskirja eelnõu avaliku arutelu, mis ilmselt toimub jaanuari esimesel poolel. Teade avalikustamise ja avaliku arutelu kohta ilmub ajalehes Postimees ja kõigis kolmes Alam-Pedja maakonnalehes.

Aerofoto Palupõhja. Foto Heinrich Lukk

Tähelepanu, ohtlik harrastus!

Alik Säde, vanemkonstaabel

Talve tulekuga saabub lumi, mis iseenesest polegi halb. Puhja alevist A ja O kaupluse juurest hakkasid aga saabuma politseile muret tekitavad teated 10-15 aastaste poiste ohtlikust harrastusest.

Nimelt otsustasid noormehed busside ja suurte veoauto-de tagant pimedal ajal kinni võttes liugu lasta. Liugu lasti nii lumelaual kui ka lihtsalt püsti seistes. Libe tee, suured kiirused ja adrenaliin ajasid noorte poiste vere keema. Ei hoidnud poisse tagasi autojuhtide kurjad sõnad ega tähelepanelike valla elanike manitsused ning tavaliselt suuremast nahutamise-st päästsid poisse kiired jalad.

Politseil on noormehed välja selgitatud ja suuline hoiatus tehtud.

Politsei kutsub üles lapsevanemaid õpetama ja kasvatama oma lapsi ning rääkima tagajärgedest, mis võivad kaasneda ohtliku liu harrastamisel. Praeguseks ajaks on liulaskmine vaibunud, kuid politsei võib karistada antud teo eest rahatraviga kuni 6000.-krooni.

Tänu tähelepanelikele valla elanikele, kes teatasid ja isegi manitsesid noormehi, hoiti ära suurem õnnetus.

Mis juhtus Võrtsjärve konstaablipiirkonnas...

*Alik Säde,
vanemkonstaabel*

Puhja vald

4. oktoobril viibisid E.K, H.L. ja A.T joobnuna kaupluse A ja O juures. Nad viidi kainenemisele.

Ulilas vedas D.B korterist 23.oktoobri öhtul M.R-i trepikotta, kus tagus teda peaga vastu betoonist trepiastet. Olmetüli jätkudes löi M.R. noaga jalga I.B-le.

1.novembril murti sisse kauplusesse Turba OÜ ning varastati alkohoolseid jooke.

B.P varastas 8.novembril kaupluses A ja O kaheliitri Diesel õlle.

9.novembril avastas A.K, et tema elamul Võsivere külas on magamistoa aken puruks visatud. Majast leiti erineva läbimõõduga kaks kuullaagrit.

9.novembril leiti talu õuelt R.R-i kuulihaavaga laip. Asjaolud on väljaselgitamisel.

16.novembril leiti surnuna V.M. Välised vägivallatundemärgid puudusid.

Jalakäija S.P liikus helkurita 18.novembril pimedal ajal valgustamata Konguta-Elva teel.

K.L ja J.M. liikusid helkurita 24.novembril pimedal ajal valgustamata teel.

Rannu vald

2004.a aprillikuus varastati Kureküla garaazist 120 liitrit bensiini.

Septembri alguses kasutati vägivaldal A.S-i vastu. Alustati kriminaalmenetlus.

Õöl vastu 28.oktoobrit varastati Kurekülas garaazist 30 liitrit bensiini ja tööriistu.

Alaeline J.M suitsetas 28.oktoobril Rannu Keskkooli territooriumil.

Janno, kes on varem Tartu Maakohtu kohtuotsusega karistatud mootorsõiduki juhtimise eest alkoholijoobes, juhtis 6.novembril, kella 22.35 ajal Rannu alevi mootorsõidukit Opel Senator, omanik vastava kategooria mootorsõiduki juhtimise õigust. Juhtimise õigus on tal varem karistusena ära võetud.

Alaeline M.S suitsetas 10. novembril Rannu Keskkooli territooriumil.

I.K ja G.S. suitsetasid 10.novembril Rannu Keskkooli territooriumil.

Alaeline A.T. tarbis tubakatoodet 19.novembril Rannu Keskkooli territooriumil Kureküla alevikus avastati 21.novembril sissemurdmine OÜ Kure Mõisa töökotta.

Alaeline I.H suitsetas 23.novembril Rannu Keskkooli territooriumil.

M.P ja T.A. suitsetasid 23.novembril Rannu Keskkooli territooriumil.

R.T ja A.V. liikusid helkurita 27.novembril pimedal ajal valgustamata teel.

Konguta vald

Oktoobri keskel varastati Lembevere külast beeži värvi Moskvitš, kahju 3000.- krooni.

A.V avastas 21.novembril, et Majala külas Vadi talus on varastatud toiduaineid, talvesaapad, kella patareid, kosmeetikat. Kahju suurus on selgitamisel.

Kobilu külas AS Lihameistrile kuuluvast eksploatatsioonis mitteolevast pumbajamast varastati mustast metallist niisutusüsteemi toiteturud maksumusega 3000.- krooni.

Lembevere külas liikus S.A 25.novembril helkurita pimedal ajal valgustamata Annikoru- Rannu teel.

05. ja 18.novembril korraldasid Võrtsjärve konstaabli piirkonna konstaablid

kaks politseioperatsiooni alaealiste õigusrikkujate väljaselgitamiseks ja helkurite kasutamise kontrollimiseks pimedal ajal.

Olles eelnevalt tarvitanud alkohoolset jooki, viibis alaeline R.H 5.novembril Konguta vallas Annikoru kultuurimajas Alkohoolset jooki tarbinud alaeline A.K viibis 5.novembril Rannu alevikus kaupluse A ja O kõrval.

Alaeline K.K oli tarbinud 5.novembril alkohoolset jooki.

Puhja alevikus viibis 5.novembril alkohoolset jooki tarbinud alaeline M.S.

P.P liikus helkurita 5.novembril, pimedal ajal valgustamata teel.

Olles eelnevalt tarvitanud alkohoolset jooki, viibis alaeline A.S 5.novembril Konguta vallas Annikoru kultuurimajas.

Rannu vallas avalikus kohas Väike-Rakke küla bussipeatuses viibis 5.novembril alkohoolijooobes alaeline H.P ja suitsetas sigaretti.

Puhja alevikus Piilu baari ees 6.novembril kella 00.25 paiku urineeris joobnud olekus kodanik L.L.

Politseioperatsiooni käigus teostati 18. novembril Puhja Gümnaasiumis lauspuhmine. Hea on tõdeda, et ei tabatud ühtegi alaealist, kes oleks tarvitanud eelnevalt alkohoolseid jooke.

Politsei kutsub ebaseaduslikke relvi registreerima ja relvalube uuendama

Tiina Pissarev, Lõuna PP Tartu politseiosakond, pressiesindaja

Et jõulud ja aastavahetus saaksid rahulikult ja ohutult, korraldab Lõuna Politseiprefektuur kampaania, mille käigus politseisse toimetatud ebaseaduslike relvade ja uuendamata relvalubade eest ei karistata.

Lõuna Politseiprefektuur kutsub 28. novembrist 23. detsembrini politseisse pöörduma kõiki inimesi, kelle valduses on mingil põhjusel seni registreerimata tulirelv. Kampaania jooksul registreerimata tulirelvaga politseisse tulnud isikuid ei karistata. Politsei kontrollib relvade tehnilist seisukorda ja aitab tulirelva seaduslikult registreerida või korraldada selle müügi. Samuti on oodatud tulirelva omanikud, kelle relvaluba on kaotanud kehtivuse, kuid kes pole seda uuendanud. Sellised tulirelva omanikud on enamikus politseile teada ja alates 2005. aastast enam nõu hinnalalandust ei tehta. Seadused näevad olenevalt rikkumisest ette karistuse väärteo- või kriminaalkorras.

Tulirelva ja kehtetu relvaloaga palutakse pöörduda Tartus Riia 132 asuvasse lubade talitusse või helistada telefonil 730 8838, 730 8835.

Avatud on sõidukite varuosade portaal, kus saab sisestada uudseid hinnapäringuid ja tulemas on TASUTA infotelefon

Flameko OÜ

Septembris OÜ Flameko poolt avatud sõidukite varuosade portaal www.varuosakeskus.ee on tänaseks suutnud leida koostööpartnereid igas maakonnas. 2004. aasta detsembri jooksul lisandub veel tasuta infotelefon.

Flameko varuosakeskuses on võimalik teha uudseid hinnapäringuid varuosamüüjatele üle Eesti. Nt. kui vajatakse autole uusi amortid, siis www.varuosakeskus.ee portaalis saab sisestada hinnapäringu, mis saadetakse edasi kõikidele firmadele kes vajaminevate amortide müügiga tegelevad. Saades müüjalt hinnapakumised, jääb kliendil üle vaid valida so-

biv pakkumine hinna, asukoha või tarneaja järgi.

Lisaks varuosade müüjatele on loomisel korralik andmebaas ka töökodadest ja tehnoulevaatuspunktidest.

Tasuta infotelefoni kaudu on tulevikus võimalik saada infot kõikide andmebaasis kuvatud firmade kohta ja teha ka hinnapäringuid. Eriti mugavaks teeb asja see, et varuosasoo- vija peab tegema vaid ühe telefonikõne, et saada endale mitmete firmade hinnapakumisi.

Kogu info sõidukite varuosadest – hiirekliki või telefonikõne kaugusel:

Tel/Fax: 372 6838033; Gsm: +372 53476100;

www.varuosakeskus.ee; info@varuosakeskus.ee

Parimad õppimistingimused varsti olemas

Tarmo Leinatamm, riigikogu liige
Jõgeva- ja Tartumaalt

2003. aasta kevadel sõlmitud koalitsioonileping lubas hakata pöörama Eesti haridussüsteemile erilist tähelepanu, muutes hariduse sisu adekvaatsemaks ja efektiivistades haridussüsteemi. Selle jaoks asutati 21. sajandi hariduse programm, mis hakkas raha eraldama koolihoonete remontimiseks ja korrastamiseks. Sellel aastal on palju kriitikat pälvitud 2004. aasta lisaelarve, mis lubab eraldada 600 miljonit Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsi kaudu koolide kordategemiseks. Kriitika kui selline taandub ikkagi sellele, et ega ometi keegi sellest „ühisest“ rahast rikkamaks ei saaks.

Kvaliteetne haridus ei tähenda enam ammu ainult häid õppematerjale ega ennastsalgavat tööd tegevaid häid õpetajaid, ka koolikeskkond peab andma headesse õppimistulemustesse oma olulise osa. Senimaani on esimeste asjadega tegelenud haridusministeerium ja kinnisvara on jäänud omavalitsuste

hooleks. See tähendab, et vastavalt omavalitsete suvale on kas koole ehitatud või remonditud, kui vahetub võim, siis muutuvad ka mõtted koolihoonete vajalikkusest või mittevajalikkusest. Seetõttu valitseb kohalikul tasemel ebakindlus tuleviku suhtes, seda proovibki muuta Riigi Kinnisvara Aktsiaselts.

Põhierinevuseks praeguse segase süsteemiga on see, et kui siiani on raha investeringuteks antud otse riigieelarvest, siis edaspidi hakkab omavalitsus üheskoos RKASiga leidma ühiseid lahendusi erinevate projektide teostamiseks. Alati jääb võimalus teha kapitaalremonti ka omavahenditest, kuid kas selleks jätkub piisavalt raha, julgen kahelda. Mis peamine, omavalitsusjuht või koolidirektor ei pea käima enam Tallinnas tuttava riigikogulase juures „vaibal“, et aita hädast välja – riigikogulane vastab tavaliselt, et vaatame mis saab, võib olla aastal 2007...

Kooli omanikul on mitmeid võimalusi saada oma koolimaja korda. Esimeseks on võimalus müüa kinnisvara RKAS-ile ja hakata seda edaspidi rentima. Aktsiaselts teeb maja oma rahade eest korda ja müügihinnast hakatakse pikaajaliselt renti tasaarveldama. Teiseks võimaluseks on anda maja hoonestusõigus pikaajalisele rendile samale aktsiaseltsile, kes hakkab seal majandama. Kas liituda selle süsteemiga, on juba omaniku otsustada. Rõhutades, et

sundust ei ole.

Kui ollakse juba süsteemiga liitunud, leitakse üheskoos parim ja optimaalseim lahendus probleemide lahendamiseks. Oluline on seejuures, et kuna korraga ehitatakse-remonditakse-renoveeritakse hulk kinnisvara, siis maksumus on tunduvalt väiksem, kui igaüks nokitseks omapäi. Selline süsteemi suurimaks plussiks on kõikide riskide lahendamine arendaja ehk RKASi poolt, enam ei pea pead valutama omavalitsus ise.

Kallid lugejad, kordan veelkord, et selle aktsiaseltsi eesmärgiks ei ole muuta kogu Eesti haridussüsteemi kinnisvara-äriks, vaid pakkuda tulevastele toredatele inimestele võimalust saada haridust sellises keskkonnas, mis annab neile piisavalt palju arendada oma võimeid ja võimalusi saada täisväärtuslikuks kodanikuks. Alati on võimalus jagada see 600 miljonit lihtsalt riigi peale laiali. See tähendaks järjekordselt „poliitiliste katuserahade“ kasutuselevõttu. See on aga lubamatu.

Ootan põnevusega, kuidas koolimajad maal hakkavad saama samasugust ilmet, nagu suuremates linnades. Korras kool tähendab aga seda, et omavalitsus mõtleb jätkusuutlikult ja rahva heaolule mõeldes. See tähendab seda, et sinna piirkonda tuleb elama rohkem noori peresid, kes teavad, et nad võivad vähemalt laste hariduse seisukohalt rahulikud olla.

Uus koolitervisesüsteem panustab laste tervisehädade ennetamisse

Marika Raiski, sotsiaalministeeriumi meedia peaspetsialist

Sotsiaalministeeriumis vastvalminud koolitervishoiu kontseptsiooni järgi lõpetavad seni osades koolides ametis olnud arstid oma töö ja meditsiiniabi jäävad edaspidi pakkuma õed. Kava eesmärk on panustada veelgi enam õpilaste tervisehädade ennetamisse.

Kui arste koolitatakse peamiselt aita- ja ravima haigeid inimesi, siis koolitervishoiuteenus on tegelikult suunatud eeskätt tervetele lastele. Selle teenuse eesmärk on laste terviseprobleemide varajane avastamine tervisenäitajate korrapärase jälgimise ja hindamise tulemusel, haiguste ennetamine ja õpilaste tervise sihipärane edendamine. Nende igapäevaste meditsiiniabi probleemide lahendamine kuulub just õe, mitte arsti kompetentsi. Õpilaste huve silmas pidades on olulisem, et lastele oleks tervishoiutöötaja võimalikult suure osa koolipäevast kättesaadav. Uues kontseptsioonis on kooliõe täistöökoormuseks kavandatud keskmiselt 600 õpilast praeguse 700 asemel.

Et põhiline on ennetustöö, mitte laste ravimine, siis on meditsiiniabi andmine koolis teisejärguline tegevus. Kui laps jääb tõsiselt haigeks, siis suunatakse ta ka praegu perearsti juurde, kellel on olulisemalt paremad võimalused haiguse diagnoosimiseks ja ravi määramiseks. Kergemate traumade puhul antakse ka praegu koolis vaid esmaabi ning raskemate juhtumite puhul kutsutakse kiirabi, mida saab aga teha ka kooliõde.

Arsti järelvalve all viiakse läbi vaktsineerimisi, sest seda nõuab kehtiv nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seadus. Seda on aga järjest keerulisem korraldada, sest osades piirkondades on kooliarsti väga raske leida. Eesti Haigekassa eelmise aasta andmete järgi pole arsti 636-st üldhariduslikust koolist kokku 339-s. Et praegu töötavatest kooliarstidest on paljud juba eakad inimesed, siis on tulevikus kooliarsti ilmselt veelgi keerulisem leida ja koolitervishoiuteenus üleviimine öendusabiks seega paratamatu samm. Paljudes koolides viivad õed juba praegu vaktsineerimisi läbi iseseisvalt, olles eelnevalt läbinud vastava koolituse. Õdede koolitervishoiu osutamise loa saamine seob kontseptsioon 16-tunnise vaktsineerimise alase koolituse

läbimisega. Täiendkoolitus samas mahus hakkab toimuma viieaastase intervalliga. Seda hakkab kontrollima Tervishoiuamet koolitervishoiuteenus osutaja registreerimisel.

Peamised on lapse tervis, areng ja heaolu

Koolitervishoiu viimine kvalifitseeritud õe pakutavaks teenuseks pole eesmärk omaette. Oluline on viis, kuidas need eesmärgid saavutatakse. Koolitervisesüsteem peab olema üles ehitatud nii, et see toetaks maksimaalselt lapse tervist, arengut ja heaolu. Kontseptsioon soovib kõigil koolidel lähtuda tervistedendavate koolide põhimõtetest, kus peetakse oluliseks õpilaste enesehinnangu tõstmist ja nende kaasamist koolielu puudutavate küsimuste lahendamisse. Samuti õpilaste ja koolipersonali vaheliste suhete arendamist, laste arendamist mitmekülgsete tegevuste ja ürituste kaudu koolivälisel ajal ning kooli sise- ja väliskeskonna parandamist. Tervistedendavas koolis jälgitakse ka tervikliku inimeseõpetuse õppekava arendamist, et see poleks lastele igav ja annaks samas tarvilikud teadmised ja oskused. Oluliseks peetakse ka, et koolis pakutav toit oleks tervislik ja et kooli töötajad oleksid ise eeskujuks tervislike eluviiside jälgimisel.

Et integreerida tervist edendavate koolide põhimõtted haridussüsteemi, on sotsiaalministeerium kontseptsioonis välja toonud vajaduse kirjutada olulisemad tervisealased eesmärgid kooli arengukavasse. Ka soovitatakse kooli tervisealase tegevuse planeerimiseks, juhtimiseks ja koordineerimiseks moodustada tervisenõukogu, mille koolitamist ja juhendamist finantseerib haigekassa. Eesmärk on jõuda laste tervise, tervisekäitumise ning koolikeskkonna osas vähemalt Euroopa keskmiste näitajateni.

Kool on terviseedendamiseks parim koht

2002. aastal läbi viidud uuringust selgus, et tänaseks on Eestis 70 tervist edendavat kooli, so ligi kümme protsenti koolidest, ja neid lisandub pidevalt. Neis koolides olid olemas tervist edendava tegevuse koordinaatorid, rohkem tähelepanu pöörati terviseõpetuse õpetaja erialalisele ettevalmistusele ja taseme tõstmisele. Ka arutati terviseõpetuse tundide kavandamine õpilastega sageli läbi ja nende soove arvesse

tati. Tunnid meeldisid õpilastele rohkem ja olid tulemuslikumad – laste ütluste kohaselt said nad juurde oskusi öelda ei tervistkahjustavale käitumisele. Tervistedendavas koolis on olemas reeglid ja süsteem tervisele ebasoodsa käitumise vähendamiseks, valitseb parem psühhomotsionaalne keskkond, vähem on põhjusetu puudumisi ja lapsed valivad teadlikult kooli einelauas tervislikumat toitu.

Idee kaasajastada ja tõhustada koolitervisesüsteemi tekkis sellest, et üha on kasvanud nõudmised lastele, koolivägivald, koolikohustuse mittetäitmine, millega kaasneb uimastite tarbimine, varajased seksuaalsuhted ning sage haigestumine. Kooli kaudu on kõige lihtsam jõuda erinevas eas noorteni, kes on tervise edenduse ja haiguste ennetamise oluline sihtrühm. Samuti on võrreldes perearstiga koolis oluliselt lihtsam teha profülaktilist läbivaatust, vanusega seotud tervisenõustamist ja laste vaktsineerimist.

Uus koolitervisesüsteem rakendub järk-järgult, viimased tegevused on kavas lõpule viia 2009. aastal. Esialgsete plaanide järgi nõuab kontseptsiooni rakendamise järgmisel aastal üle kuue miljoni krooni. Enamik rahast on kavandatud koolimeedikute kabinetidesse arvutite muretsemiseks.

Eesti Haigekassa 2003. aasta aruanete põhjal töötas arst täiskohaga (40 või enam tundi nädalas) kolmes koolis, 20-40-tunnise nädala töökoormusega arstid töötasid 13 koolis ning arst puudus 339 koolis.

Õde töötas täiskohaga (40 või enam tundi nädalas) 107 koolis, 20-40-tunnise nädalakoormusega 82 koolis, neljatunnise või väiksema nädalakoormusega 53 koolis ning 32 koolis osutas teenust arst ilma õeta. 86 koolis ei olnud arsti ega õde (teenust osutati perearstipraksise raames).

Koolitervishoiuteenus on suunatud lähtuvalt haridusseadusest põhikoolide, gümnaasiumide ja kutseõppeasutustes põhikooli baasil õppijatele. Haridus- ja Teadusministeeriumi andmetel oli selliseid koole 2003/04 õppeaastal Eestis kokku 636 ja seal õppis 192 566 last. 2004/05 õppeaastal on neid õpilasi 181 883.

Lähemat infot saab telefonil
6 269 323, 53 448 086
või e-post: marika.raiski@sm.ee

Võitlus laste vaesuse vastu

Andy Vickers, Suurbritannia Pensioni- ja Töoministerium, Perekonna vaesuse- ja tööüksus

Suurbritannia asus seitse aastat tagasi täiskasvanute ja laste vaesuse vastu võitlema töötuse vähendamise ja saavutas märgatavaid edusamme. Sotsiaalse kaasatuse tagamine ehk kogu elanikkonna osalemine ühiskonnaelus on Euroopa Liidu prioriteet. Iga liikmesriiki on ette valmistanud aastateks 2003-2005 sotsiaalse kaasatuse riikliku tegevuskava. Iga riigi kavas on pööratud tähelepanu tööhõivenäitajate edendamisele kui olulisele sotsiaalse kaasatuse vahendile. Ka Eestis on valminud tegevuskava, kus tööhõive on kõrgel kohal.

Ühendkuningriigi peamine eesmärk on saavutada võit vaesuse üle. Suurbritannia riiklik sotsiaalse kaasatuse tegevuskava aastateks 2003-2005 sisaldab vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemise strateegiat, panustades sel moel ühe Euroopa Liidu pikaajalise eesmärgi, vaesuse vähendamine Euroopas aastaks 2010, saavutamiseks.

Praeguse valitsuse tööle asumise aegu 1997. aastal elas peaaegu kolmandik lastest Inglismaal madala sissetulekuga peredes. See oli üks halvimaid näitajaid arenenud maailmas. Aastatel 1979-1997 suhteliselt madala sissetulekuga leibkondades kasvavate laste osakaal enam kui kahekordistus.

Vaesus vähendas inimeste valikuvõimalusi ning majanduslikud kulud ja sotsiaalsed probleemid järjest kuhjusid. Ebasoodsates tingimustes täiskasvanuks saanud lapsed töötasid madalapalgalistel ametikohtadel või elatusid riigitoetustest ning nende elu oli vilets ka pensionipõlves.

See tsükkel on nüüd muutumas. 1999. aastal tõi peaminister Tony Blair välja oma eesmärgid, saavutamaks õiglasemat, enam kaasatud ühiskonda, kus keegi ei ole tõrjutud väheste võimaluste või puuduse tõttu. Inglise valitsuse eesmärk on seega välja juurida vaesuse põhjused. Pikaajaliseks eesmärgiks on seatud laste vaesusest vabanemine aastaks 2020.

See ei hõlma ainult laste hetkeolukorra parandamist, vaid ka tulevikuväljavaadete ümber kujundamist. Eesmärk on, et edaspidi saaksid kõik lapsed elada täisväärtuslikku elu ning mõistaksid omi võimalusi

täiskasvanuna.

Vaesus tähendab mõistagi enam kui madal sissetulek. See mõjutab inimeste eluviise – nende tervist, eluaset ja elukeskkonna kvaliteeti. Valitsus on mõistnud ennetavate tegevuste vajalikkust, suunates inimesi, kellel on suurem tõenäosus vaesusrisi sattuda, nende tähtsamatel eluetappidel.

Keskliste sissetulekute kasvust hoolimata on laste suhteline vaesus järjest vähenenud. Peredele antav finantsabi ning jätkuv progress tööturu eesmärkide osas näitavad, et valitsus on peagi oma eesmärgi saavutamaks.

Kõige värskem statistika näitab, et Ühendkuningriiki on liikunud 1990. aastate seisust, kus oldi laste vaesusemäära osas Euroopa Liidus esikohal, EL-i keskmisele tasemele.

Valitsuse poliitika järgi on töötamine parim väljapääs vaesusest

Võitlus vaesuse vastu on Suurbritannia valitsuse sotsiaal- ja majanduspoliitika kesksel kohal. Käsil on sotsiaalse kaasatuse tagamisega, mis on eduka ühiskonna põhitunnus, kõrvaldatakse tõkkeid inimeste tööturule pääsemiseks.

Suurbritannias on tööealiste inimeste suurimaks vaesuse põhjustajaks, laste vaesuses kasvamise põhjuseks ning pensioniea vaesuse põhjustajaks töötus. Tööturul osalemine aitab peresid ning annab ka lastele parema ettevalmistuse elus hakkama saada. Samuti tagab see kindlustatuse vanaduspõlves.

Seetõttu on valitsus viimase 7 aasta jooksul ümber kujundanud sotsiaalkaitsekeeme, pöörates need passiivsusele aktiivseks. Vaesusevastased meetmed on kompleksed.

Programmi „New Deal“ raames on Suurbritannias tööle läinud miljon inimest. Järjest tavalisemaks on muutumas sotsiaalsete gruppide – üksikvanemad ja puuetega inimesed, kellelt varem ei oodatud töötamist - tööle asumine. Programmi, mis algselt tehti pikaajaliste töötute tööturule tagasitoomiseks, laiendati ka passiivsetele isikutele, kes tööhõives ei osale ega otsi tööd.

Suuri investeeringuid on tehtud lastehoiuvõimaluste parandamiseks.

Edukaks on osutunud lastega perede

maksusoodustus (child tax credit). Maksusoodustus tagab töötavale lapsevanemale pideva toetuse. Meetme eesmärk on, et töö käimine tooks perele rohkem raha sisse kui toetustest elamine. Sarnast eesmärki teenib ka jätkuv alampalga tõstmine ning miinimumtasu tagamine noortele (16-17-aastastele) töötajatele.

Palju on investeeritud potentsiaalsete töötajate põhioskustesse. Nii vähemusrahvustele kui põhirahvusele suunatud programm „Oskused eluks“ peaks parandama pooleteise miljoni inimese kirjanduse arvutuoskusi.

Lastega perede toetamine ning vaesusest väljaaitamine peab lõpetama vaesuse ülekandumise põlvkonnalt põlvkonnale. Kooliprogrammid pööravad tähelepanu hariduse jätkamisele järgmisel tasemel. Teenused lastele, lastega peredele ja noortele peavad olema kättesaadavad ning kultuuriliselt vastuvõetavad.

Koostöö (working in partnership)

Vaesusel on mitu dimensiooni ning valitsus üksi ei saa efektiivselt lahendada sotsiaalse kaasatuse kitsaskohti. Seetõttu tegutsevad keskvalitsus ja kohalikud omavalitsused koostöös mittetulundussektoriga ja erasektoriga ning kaasavad teadlaste ekspertiise.

Võrreldes 1997. aastaga on madala sissetulekuga peredes elavate laste arv Ühendkuningriigis 2004. aastaks vähenenud poole miljoni võrra ja töötutes leibkondades elavate laste arv 300 000 võrra.

26. november – kodanikupäev

Kodanikupäeva pöördumine

Vabariigi Valitsuse ja kodanikeühenduste esindajate ühiskomisjon

Eesti eesmärk on luua tugev ja sidus kodanikuühiskond, mille aluseks on inimeste omaalgatus ja osalemine ühiskonna kujundamises.

Kodanikuühiskonna keskne mõiste on osalusdemokraatia, mis tähendab, et kodanikud ja nende loodud vabaühendused osalevad pidevalt ühiskonnaelu puudutavates aruteludes ja otsustusprotsessis. Osalemist väärtustava Eesti – O-Eesti - kujundamine peaks saama üheks meie järgnevate aastate sihtidest.

Arenenud kodanikuühiskond annab kõigile palju suurema võimaluse ühiskonnas oma soove kehtestada, see aga eeldab meilt kõigilt suuremat huvi ja jõupingutust, samuti nõuab see muudatusi meie mõtlemises, väärtushinnangutes ja hoiakutes. Üksi on ennast raske nähtavaks ja kuuldavaks teha, palju lihtsam on see vabaühendustel, mis koondavad sarnaste väärtuste ja huvidega inimesi.

Kodanikuühiskonna edendamiseks on lisaks aktiivsetele ja vastutustundlikele kodanikele vaja ka avaliku võimu

poolset huvi nende kaasamiseks. Esimesteks sammudeks on Eesti kodanikuühiskonna arengukontseptsioon (EKAK) ja selle elluviimine. Samuti on valitsus kaasanud vabaühenduste esindajaid erinevate valdkondade probleemküsimuste lahendamisse. Ka Eesti ühendustesse koondunud inimesed on hakanud oma võimalusi ja vajadusi paremini teadvustama: ühendused on muutunud tugevamaks ning kannavad üha olulisemat rolli nii avaliku poliitika kujundamisel, kohaliku elu elavdamisel kui abivajajate toetamisel.

Siiski on meil veel pikk tee minna, sest Euroopas on kodanikeühenduste kaasatus ja roll palju suuremad. Eestis räägime veel esimestest pääsukestest, mitte väljakujunenud koostööharjumusest nagu näiteks põhjamaades.

Meie ärkamisaeg tugines suuresti inimeste vabatahtlikule koostööle – laulukoorid, näiteseltsid, põllumeeste ühingud – need olid tänapäevases mõistes kodanikuühiskond. Kui eestlased suutsid ühineda ja üheskoos oma eesmärgi saavutada 19. sajandil, siis kindlasti suudame seda ka 21. sajandil. Jõudu ja koostöötahet meile kõigile kodanikuühiskonna edendamisel!

8. detsembril on meediapäev

Tartu Ülikooli meediauurijad kutsuvad detsembrikuu teisel kolmapäeval üles kõiki Eestimaa inimesi kirjutama oma meediakogemusest. Juba teistkordselt korraldatava uurimuse tulemusel püüavad uurijad selgitada, milline roll on tegelikult ajalehtedel-ajakirjadel, televisioonil, raadiol, raamatutel, internetil ja muul meedial inimeste argipäevas.

Palume Sinu abi uuringu õnnestumiseks. Selleks palume Sul vabas vormis kirjutada, milline on Sinu suhtumine meediasse, milliseid avastusi meedias tähele panid, milliseid tundeid meedia Sinu äratas, mida üleüldse tähendab Sinu jaoks meedia, milline võiks olla meedia ülesanne ja eesmärk jne. Uuringus võivad osaleda kõik inimesed, oma meediapäeva peegeldavad kirjutised on oodatud nii nooremalt kui vanematelt.

Uuring “Üks meediapäev” viidi läbi ka eelmisel aastal, kohe-kohe on selle tulemustest ja eelmise aasta parimatest kirjeldustest ilmumas raamat. Võrreldes eelmise aastaga, toimub meediapäev seekord samaaegselt ka naaberriikides Lätis ja Leedus ning Valgevenes.

Palume lähetada oma meediapäeva kirjeldus posti teel (Postkast 6, 50 002, Tartu Peapostkontor) või elektronpostiga (meediapaev@jrnl.ut.ee) hiljemalt esmaspäevaks 19. detsembriks 2004. Ümbrikule või elektronkirjale märkida selgitusena “Üks meediapäev”.

Lisa oma kirjutise juurde kindlasti oma kontaktandmed, sünniaasta ja võimaluse korral ka elektronposti aadress.

Kõikide oma meediapäevast kirjutanud inimeste vahel jagatakse märtsis 2005 kümme preemiat. Võidust teatatakse personaalselt.

Lisateavet saab meediapäeva koduleheküljelt www.jrnl.ut.ee/meediapaev ja uuringu juhilt Maarja Lõhmuselt Tartu Ülikooli meedia ja kommunikatsiooni õppetoolist, telefonil 7 375 190, või e-posti teel: maarjal@ut.ee.

PRIA alustas külade arendamise toetustaotluste vastuvõttu

Heli Raamets, PRIA pressinõunik

Esmaspäeval, 22. novembril, alustas Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (PRIA) külade taastamise ja arendamise toetuse taotluste vastuvõttu.

EL struktuurfondidest rahastatud toetuse eesmärgiks on tugevdada kohaliku elanikkonna omaalgatust ja koostöötahet ning toetada vaba aja veetmiseks mõeldud hoonete ja rajatiste kordategemist.

Toetust saavad mittetulundusühingud ja ettevõtjad, kes on tegutsenud vähemalt kuus kuud. Maksimaalne toetus ühe taotleja kohta on 938 796 krooni aastas.

Mittetulundusühingud saavad toetust kuni 90% ja maapiirkonnas tegutsevad ettevõtjad kuni 65% projekti abikõlblikust maksumusest. Omaosaluse rahastamiseks on Maaelu Edendamise Sihtasutusest võimalik saada laenu, mille laenuprotsent on esimesel aastal 2% ning teisel ja kolmandal aastal 6% (lisainfo saab veebilehelt <http://www.mesa.ee> ja telefonil 6484 064).

Toetatavad investeeringud on:

- Seltsimaja, kultuurimaja, spordisaali vms teistele isikutele kasutamiseks avatud hoone või selle osa ehitamine või rekonstrueerimine ja sinna sisustuse ostmise;
- Pargi, haljasala, puhkeala, mängu- või spordiväljaku, matkaraja, terviseraja, õpperaja või külaplatsi rajamine või korda tegemine;
- Küla tutvustavate püsiviitade või -kaartide ostmise;
- Sporditarvikute, muusikariistade ja eesti rahvariie ostmise,
- Avalike infopunktide jaoks vajaliku hoone ehitamine või rekonstrueerimine;
- Infopunktide sisustuse ning infotehnoloogiaseadmete ostmise ning internetiga liitumistasu.

Toetuse kohta saab rohkem infot, taotluse vorme ning juhendmaterjale PRIA büroodest ja veebilehelt <http://www.pria.ee> Taotluste vastuvõtt kestab 22. novembrist kuni 16. detsembrini PRIA piirkondlikes büroodes. Taotluste ja taotlejate nõuetele vastavust kontrollitakse PRIA-s. Iga maakonna taotlused hindab ja paremusjärjestuse koostab vastava maavanema poolt kokku kutsutud nõuandev komisjon. Taotlused vaadatakse läbi järgmise aasta aprilli alguseks.

Eesti Maaomavalitsuste Liit eile, täna ja homme

Uno Silberg, EMOLi büroo direktor

Eestis on kohalikud omavalitsused teinud koostööd alates 20. novembrist 1921. aastal, kui moodustati Eesti Maakondade Liit. 1927. aastal muudeti selle põhikiri ja uueks nimeks sai Eesti Maaomavalitsuste Liit. Liitu kuulusid peale maavalitsuste ka vallaomavalitsused. Nõukogude võimu poolt 1940. aastal lõpetatud Eesti Linnade Liidu kui ka Eesti Maaomavalitsuste Liidu tegevus taastati 1990. aastal.

Täna tegutsevad Eestis kaks üleriigilist omavalitsuste liitu – Eesti Linnade Liit (ELL) 47 liikmega ja Eesti Maaomavalitsuste Liit (EMOL) 173 liikmega. Mõlemad liidud on loodud kohaliku omavalitsuse üksuste liidu seaduse alusel. ELLi kuulub üle poole rahvastikuregistri andmete alusel Eesti elanike arvust ja EMOLisse üle poole Eesti kohaliku omavalitsuse üksustest, kus elab kokku 394 280 inimest, mis moodustab 29% Eesti elanikkonnast. Mõlemad liidud esindavad liitu kuuluvaid kohaliku omavalitsuse üksusi kui tervikut suhetes riigiorganite, teiste isikute ja rahvusvaheliste organisatsioonidega.

Kuni 2003. aastani seisid Eestis maaomavalitsuste eest kaks ühiste huvidega organisatsiooni - Eesti Maaomavalitsuste Liit (EMOL) ja Eesti Omavalitsusliitude Ühendus (EOÜ). 14. novembril 2003 otsustasid EMOL ja EOÜ ühendada Paide Kultuurikeskuses EMOLi üldkoosolekul (Maapäeval) oma jõud üheks Eesti kohalike omavalitsuste huve silmas pidavaks üleriigiliseks liiduks, võttes aluseks Eesti Maaomavalitsuste Liidu ajaloolise järjepidevuse. Osales kokku 173 omavalitsust kahe esindajaga igast omavalitsusest. Maapäeval võeti vastu uus EMOLi põhikiri, valiti esimees ja aseesimehed ning juhatuse, revisjonikomisjoni ja volikogu uus koosseis, kuhu nimetati kaks esindajat igast maakonnast maakonna omavalitsusliitude ettepanekul. Maapäeval vastu võetud otsustena on EMOLi ülesanneteks ja eesmärkideks koondada kohaliku omavalitsusi nende ühiste huvide ja õiguste väljendamiseks, esindamiseks ja kaitsmiseks.

EMOLi esimeheks valiti Urvaste vallavanem Kurmet Mürsepp ja aseesimeesteks Kambja vallavanem Ivar

Tedrema ning Tarvastu vallavanem Jaan Lukas. Lisaks esimehele ja aseesimeestele on juhatuses seitse liiget: Põltsamaa vallavanem Toivo Tõnson, Laheda vallavanem Sirje Tobreluts, Imavere vallavanem Jüri Ellram, Are vallavanem Enn Kuslap, Leisi vallavanem Mart Mäeker ja Kohtla vallavolikogu esimees Arno Rossman.

EMOLi tegevus on viimase aasta jooksul saavutanud täishoo. EMOLi büroos on täiskohaga kolm töötajat, järgmisel aastal võetakse lisaks tööle kaks uut töötajat. Oma tegevuse rahastamisel ollakse riigist sõltumatu, st EMOLi tulubaas koosneb eelkõige liikmemaksudest. EMOLi liikmemaksu aluseks on 2004. aastal püsiosana 3 000 ning elanike arvuga võrdeline osa – 3 krooni elaniku kohta, 2005. aastal vastavalt 5 000 ja 5 krooni elaniku kohta. Kokku moodustab 2004. aastal EMOLi liikmemaksu nn püsiosa 528 000 krooni ning elanike arvu osa 1 206 297 krooni ning 2004. aasta liikmemaks on kokku 1 734 297 krooni. 2005. aastal on Maapäeva otsusena püsiosa 865 000 ja elanike arvu osa 1 980 985 ning kokku summas 2 845 985 krooni.

Seda raha kasutatakse oma liikmete huvide eest seismiseks, omavalitsusliku haldussüsteemi arendamiseks ning võimu detsentraliseerimiseks, mis lähtub iga piirkonna elanike õigustatud vajadustest ja huvidest ning arvestaks kõiki kohaliku omavalitsuse üksuste arengu iseärasusi. Hinnanguliselt toob EMOLi liikmetele iga 2004. aasta liikmemaksu kroon 2004. aastal juurde vähemalt 115 krooni ja 2005. aastal 260 krooni, kokku 375 krooni. See tulemus on saavutatud koostöös ELLiga esindades kohalikke omavalitsusi läbirääkimistel Vabariigi Valitsusega. Iga omavalitsuse üksinda võttes ei ole suuteline enda eest seisma ei riiklikul ega ka rahvusvahelisel tasandil.

Tartu maakonnas on EMOLi liikmeteks kõik vallad, va Peipsiääre ja Piirissaare vald. EMOL on avatud kõikidele EMOLi või ELLiga mitteliitunud valdadele, keda seovad ühised huvid ja koostöö ühise eesmärgi nimel.

Täiendavat informatsiooni EMOLi tegemiste kohta saab: www.emovl.ee või telefonil 5065533

Jõulude eel

Tiit Kuusemaa

See lehenumber on viimane aastal 2004. Lähenevad Jõulupühad ja Aastavahetus toovad kaasa päris kirjused mõtteid ja tundeid. On paras aeg viivuks peatuda ja rutu keskel järele mõtelda, milline siis see möödaläinud aasta õieti oli. Narr lugu küll, kui ei märka suure rabamise sees tehtust rõõmugi tunda või küsida, milleks see kõik.

Niisiis, milline see aasta oli? Ja meie ise selles aastas? Ah jaa, me oleme ju nüüd EuroLiitlased NATO tiiva all. Alati ei tule nagu meeldegi. Kuigi peaks. Võtab aega, kuni saame taskusse uue raha, passi ja juhiloa, mis meenutaksid asfaldi- ja hambaaukude kiuste, kes me õieti oleme.

Kodutanumale lähemale tulles ja laia ilma Puhja mäta otsast kaedes tõdeme, et palju polegi juhtunud ja oma mätas on ikka seesama. Mis muide polegi nii halb. Stabiilsus ja rahu on ka midagi väärt. Mitte et me vanaks oleksime jäänud, vaid tosina aastaga on muutusi meie rahva elus olnud vaar' et üle taluvuse piiri. Ja kui järele mõelda, pole see aasta olnud nii uimane ühti. Nii kool, lasteaed kui seltsimaja on palju paremasse korda sätitud ja ka teid on korda tehtud. Varsti saab uus tankla valmis. Kirik on uue põranda panemiseks ette valmistatud ja käsil on läbirääkimised firmadega, kes võiksid nüüd töö lõpule viia. Mitte ühtegi tõsist tagasilööki, õnnetust ega pahandust pole juhtunud, oleme elanud otsekui Vanajumala seljaga. Jah, igati tore aasta oli.

Eelloetletud asjad on pigem mõistusega mõõdetavad. Kas EuroLiit ja uus bensiniijaam ka kuidagi sulle ja mulle isiklikult õnnestavalt mõjuvad, oleks vist palju oodata. Ilu ei panda padajele ja inimene ei ela üksnes leivast. Sisemise tasakaalu jaoks jääb väheseks rahast ja vägevatest relvadest. Laulva Revolutsiooni aegu ei olnud ühte ega teist ja ometi olid inimesed tulvil elutahet. Enesetapjaid ja kurikaelu jäi järsult vähemaks ning seletamatu lastesaamise isu tuli noortele peale. Hakka või uskuma mingi müstilise „õnnevitamiini“ olemasolusse, ilma milleta tundub suh-

Detsembri vaikus Foto Urmas Soots

kurgi läila ja sool kibe.

Kaks korda aastas, suvise ja talvise pööripäeva paiku, läheb inimese hingejalu iseäranis tugevaks ja siis otsitakse seda üha käestlibisevat õnnetunnet küll sõnajalaõitest, küll Jeesus-lapse jõuluhällist. See võib paista naiivne. Ja seda peidetakse vahel arukuse ja ükskõiksuse maski taha. Ent sellal ärkavad ellu alateadvusse surutud Lapse igatsused. Sealt siis ka see seletamatu jõulunukrus, Laps-Mina hääletu hüüd, – eriti siis, kui oled üksi ilma pühadekaardi- ja kingilootusega, kui sul pole mitte üht hinge, kellele sa korda lähed.

On kummaliselt tähtis, et Jõulud on magusad vaid siis, kui oled kellegagi k o o s. Kasvõi surnuaial kallima kääpale küünalt asetades. Sa saad olla sina ise vaid mitmekesi, – nii nagu käärid saavad olla käärid üksnes mitmuses, koos teise teraga.

Paljud meist on harjunud end mõtlema passiivsesse rolli, – nendeks, kes ise ei lähe, vaid kelle juurde tullakse. Päriselt pädeb see vaid abitute raukade ja väetite rinnalaste puhul. Muide, sarnaselt nähakse end ka suhtes kujuteldava Jumalaga: ikka temast oleneb meie käekäik, ikka tema on kummardumas meie üle. Ja mitte vastupidi.

Jõuluaeg ent kätkeb endas saladusi ja imesid. Just lihtsa olekuga karjased, – üksildased mehed väljaspool õnne-

likke peresuhteid, – kutsuti esimesteks katsikulisteks Jumala Pojale. Just sellisele (usus) harimata ja mitte kõige peenemate kommetega seltskonnale langas au kummarduda Jumala üle väetis inimihus kuskil pudulujuste ulualuses. Polnud neil meestel võtta kuskilt ei hõbelusikat, torti ega lilleõitki. Nad tulid tühjade kätega, kuid mitte tühja hingega. Nad silmitsesid toda imelist imikut, nende karmid palgejooned mahenesid, koguni kõvad ja kurvad südamed sulasid, ning seletamatu rõõm täitis neid ülevoolavalt.

See lugu on märgiks ja vihjeks meilegi, kes oleme end Jumala jaoks arvanud kaugeteks ja tühisteks. Eelarvamuste jääkamakas võib üllatavalt ootamatult sulada jõuluküünla pisku soojuse paistuses. Ja sealt seest pääseb valla kaua vangis olnud Laps-Mina. See osa minust, kes tegelikkuse kiuste ikka veel usaldab, otsib ja loodab. Kes naljakalt vaimustub lumest ja kuusest ja maiuspaladest. Kas tihkame lasta tal minna ja ennast juhtida? Et võiksime kogeda hämmastusega: minusugusestki inimesest võib olla Kõigevägevamal rõõmu. Kasvõi kohtumistes väetimatega vahel mitte kõige peenemates paikades.

Õnnistatud Jõulupühi kõigile ja kannatlikku meelt seda ära oodata.

Meetme 1.1 teine taotlusvoor avanes 6. detsembril 2004!

Gea Kõverjalg, EL konsultant

SA Innove kuulutas 6. detsembril 2004 välja RAK meetme 1.1 "Tööjõu paindlikkust, toimetulekut ja elukestvate õpet tagav ning kõigile kättesaadav haridussüsteem" teise taotlusvooru. Taotluste esitamise tähtaeg on 28. jaanuar 2005 kl 17.00.

Oodatud on kutse- ja kõrghariduse ning elukestva õppe edendamisele suunatud projektid, mille eesmärk on:

- õppe kvaliteedi tagamine;
- võrdsete võimaluste loomine hariduse omandamiseks;
- tingimuste loomine ja võimaluste pakkumine elukestvaks õppeks.

Täpsem teave toetatavate tegevuste, taotlejate ning taotluse vormistamise ja esitamise tingimuste kohta on saadaval SA Innove interneti koduleheküljel www.innove.ee/struktuuri-toetused.

Seoses uue taotlusvooru avanemisega toimuvad ka meetme 1.1 koolitused: Tartus 6. ja 7. detsembril, Rakveres 8. detsembril, Tallinnas 9. ja 10. detsembril. Koolituspäevadel käsitletakse meetme 1.1 tingimusi, antakse ülevaade taotlusvormi täitmisest, samuti I taotlusvoorus enim esinenud probleemidest ning tulemustest, eriline tähelepanu on seekord eelarvete koostamisel. Täpsem koolituste info ja registreerimine siit <http://www.innove.ee/ee/?p=2&op=page&cpID=84&nID=148>

Ootan Teie küsimusi! Samuti püüan aidata kaasa taotluste paremale vormistamisele: Haridus- ja Teadusministeeriumi Koolivõrgu Büroo Tartu Piirkond Rüütli 21, 51006 Tartu Tel/faks: 7 441 971, mobiil: 53 418 231, www.hm.ee/kvb.

TANKLAUDISED

Kui Palamuse mehed Puhja jõudsid oli tanklas puud kasvanud mehepikkuseks, aknal silt "KINNI" ja tunne oli nagu Arnol, kes isaga koos kooli hiljaks jäi.

Et seda tunnet parandada ja ka Puhja rahva kütusemuresid leevendada, sündis kohapeal otsus tankla taastamisest. Julgust andis juurde 11 aastane kütusemüügi kogemus ja omavalitsuse sooviv suhtumine.

Pärast kuus kuud kestnud ehitust on Puhjas jälle tankla, mis peaks bussijaama tagant oma kollases rüüs maantee peale ilusti ära paistma.

Ehituse käigus sai uue näo nii hoone kui mahutipark. Ehitati uus varikatus, mille all saab tankida nii suuri kui väikesi masinaid.

Tankida saab 4-ja sorti kütust (bensiinid 95 ja 98, diislikütus ja erimärgistatud diislikütus ehk rahvakeeli sinine).

Sõlmime liikluskindlustust.

Müüme õlisid ja tarvikuid, millede valik esialgu on tagasihoidlik, aga mis edaspidi kindlasti suureneb.

Tankla hakkab tööle alates 07.detsembrist Lahti oleme 24 tundi, seega terve ööpäev

Puhja tankla telefoni number on 7451451

Kohtumiseni tanklas

Kudina tankla o/ü juhatus

Jõuluõhtu jumalateenistus on tänavu
Puhja ajaloolises kirikus
24. detsembril kell 18.00
ja olude sunnil lähemal ja lihtsamal kujul.
Vabandame ette, et istekohti napib.

Tiit Kuusemaa

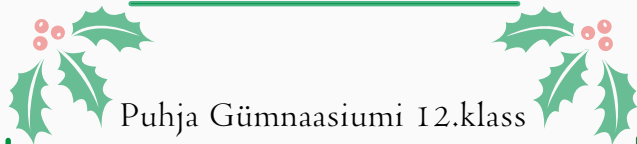
Puhja Maanaiste Selts
korraldab Puhja seltsimajas

JÕULULAADA

11. DETSEMBRIL
KELL 11.00 - 16.00.

Kõik, kes soovivad,
võivad oma
käsitöö müügiks tuua!

Puhja Gümnaasiumi 12.klass
palub Teid

JÕULUBALLILE

Credo. Sanctus. Gloria.

18.detsembril 2004.a. kell 19:00
Puhja Seltsimajas

Kutseid hinnaga 75 krooni on võimalik
osta eelmüügist Puhja Gümnaasiumi
abiturientidelt igal tööpäeval.
Ürituse toimumise päeval
maksab kutse 85 krooni.
Meeldiva kohtumiseni!

Detsembrikuul Uula Huvikeskuses

Käsitööringid toimuvad pühapäeviti 5.ja
12.detsembril algusega kell 12.00.
(jõuluteema geelküünlad jm.)

Teisipäeval 21.detsembril kell 18.30

LASTE JÕULUPIDU

Ootame külla Jõuluvana
Valla jõulupakkide jagamine

Teisipäeval 28.detsembril kell 14.00

PENSIONÄRIDE JÕULUPIDU

Üllatuskülalised!

Iga osaleja võtab kaasa u. 25.- kingipaki
jõuluvana kotti.
Kohvilaud tasuta.

TAAS OOTAB PÄKAPIKUMAA!

Alates 13. detsembrist 2004
on avatud Sääniku talu
suutsusaunas

PÄKAPIKUPOSTKONTOR.

Päkapikud võtavad vastu nii
kirjalikke kui ka suusõnalisi
soove ja südameilt äraütlemisi
lastelt ning täiskasvanutelt.
Päkapikkudega ja jõuluvanaga
saab ühendust telefonidel:
7351 268 või 56659210.
Kohtumiseni

Ulila Keskuses

30. detsembril algusega
kell 18.00 toimub

NÄÄRIPIIDU

Külalisi lõbustab näärisokk.
Kingitusi jagab näärivana.

Oodatud on nii suured kui väikesed.

Suupisted peolauale
võtame ise kaasa.

Programmis karaoke.
Laulda saavad kõik soovijad.

Õhtut juhivad kogunud
karaokemeisterid Virko Viido
ja perekond Päevloo.

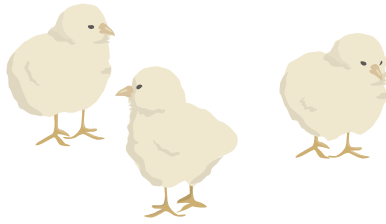
Parimatele lauljatele autasud.

Info telefonidel 7451 635
R., L. 14.00 - 20.00

58150348 Niina Topoleva
5515202 Urmas Päevloo

ÖNNITLEME

Imbi Kardmaa & Eduard Kalpus
sündis tütar Stella
29. november 2004

ÖNNITLEME EAKAID SÜNNIPÄEVALAPSI

93 Ella Pure	Puhja alevikust	18.12.
91 Hilda Raissar	Teilma külast	12.12.
89 Salme-Helene Keeldoja	Puhja alevikust	20.12.
87 Aksel Leht	Härjanurme külast	20.12.
82 Leili Pajor	Tännassilma külast	01.12.
81 Miralda Udso	Tännassilma külast	14.12.
80 Senta-Johanna Vaher	Mäeselja külast	27.12.
75 Nadežda Davõdova	Rämsi külast	26.12.
70 Otto Paesalu	Järvakülast	11.12.
70 Sergei Ussikov	Ulila alevikust	23.12.

MÄLESTAME

Riho Reinhold
02. 09. 1968 – 09. 11. 2004

Vello Mitnits
07. 04. 1945 – 16. 11. 2004

Virve Rübelus
07. 04. 1928 – 21. 11. 2004

Täname Nasja ja Rämsi küla elanikke, Puhja vallamaja vastutulelikke ametnikke, Puhja Gümnaasiumi 27. lendu ja klassijuhatajat, Puhja lasteaia kollektiivi, Heko Põld OÜ, jahimehi, sugulasi ja kõiki, kes Riho Reinholdi viimisel teekonnal saatsid ja meile leinas toeks olid.

Omaksed

03.-07. jaanuarini kell 10. 00 - 13. 00 ja 15. 00 - 17. 00
seltsimaja saalis kooliõpilastele

MÄNGUDE TUBA
Kangatoas võimalus õppida
VAIBAKUDUMIST

Seltsimaja annab teada

Laupäeval, 11. detsembril kell 20. 00
KINO "Shrek 2"
Pääse: 20.- krooni

Neljapäeval, 16. detsembril kell 16. 00
laste ja noorte balletitrupp
"SINILIND" JÕULUPIDU.

Neljapäeval, 23. detsembril
kell 10. 00 - 13. 00 ja
18. 00 - 19. 00
jagavad päkapikud seltsimajas
PUHJA VALLA LASTELE JÕULUPAKKE

Neljapäeval, 23. detsembril kell 16. 00
MUDILASTE JÕULUPIDU.
Jõuluvana kontor avatud tund enne ürituse algust.
Tasuta.

01. jaanuaril kell 00. 30
TANTSIME UUDE AASTASSE!
Tantsumuusika eest hoolitseb
IVO JÄGER.
Tasuta.

Reedel, 07. jaanuaril kell 19. 00
Puhja Maanaiste Seltsi
NÄÄRIPIDU.

Esmaspäeval, 10. jaanuaril kell 16. 00
jaanikuplatsil
"HÜVASTI, KUUSEPUU!"

10. jaanuar - 14. jaanuar
kell 10. 00 - 16. 00
NÄITUSED
"Mees tuli metsast" (topised) ja
Mika Turkia fotonäitus
"Põdra elu"
Tasuta.

Kaja Udso

PUHJA VALLA LEHT

VÄLJAANDJA PUHJA VALLAVOLIKOGU JA VALLAVALITSUS 61301
TARTUMAA TEL. 730 0641
TOIMETAJA GERLI RATAS TEL/FAKS 735 1268;
E-POST: GERLI.RATAS@MAIL.EE
TRÜKITUD OÜ TARTUMAA TRÜKIKOJAS
TRÜKIARV: 1050